

Vinschning från segelbåt

PM för seglande i Seapilot2star 2018

När kan vinschning förekomma?

- Person ha blivit skadad/svårt sjuk ombord och behöver därför lyftas iland
- Man överbord/drunkningstillbud
- Båten sjunker, eller behöver överges av annan anledning

Radiokommunikation på VHF

Svensk SAR-helikopter heter *Lifeguard* och 001-007.

Vår anropsignal är:

Kom ihåg:

Helikoptern kommunicerar dels med dig som behöver hjälp, dels med Sjöräddningscentralen iland och dels internt. Besättningen i helikoptern kan därför kortare tid behöva kommunicera med andra än dig som nödställd.

Förberedelser ombord på segelbåt som väntar på helikopter

- Ta ned segel, reducera segelsättning. Om möjligt försök surra bommen med en preventer så långt för ut som möjligt eller dra ner och surra bommen så långt ner det går i sittbrunnen.
- Om man har en sådan konstruktion att man kan lossa akterstaget och fästa det förut så kan det också underlätta vischning.
- Överväg starta motorn för att underlätta en kurs mot vinden på lägsta fart.
- Surra alla segel, kapell, sprayhood mm på däck så att de inte kan blåsa upp i vinden som helikoptern skapar.
- Passa radion på den kanal som JRCC anvisar.
- Säkerställ att AIS-sändare är aktiv, så du syns.
- Förbered den/de som ska vinschas på vad som kommer att hända. Packa ihop de viktigaste personliga saker de behöver. Plånbok, leg, medicin etc.
- Nödställda som ska vinschas bör utrustas med räddningsväst, automatiken bör demonteras.
Och inga lösa föremål som kan flyga iväg under vinschningen. Stängda fickor!

Tala om för alla ombord eller på platsen vad som gäller då räddningen är förestående. Tänk på att det inte kommer att gå att kommunicera i ett senare skede eftersom helikoptern bullrar så mycket.

Åtgärder då helikoptern siktas

Finns en VHF är det lämpligt att använda den och leda in helikoptern.

Tre metoder för att ange var man är:

- ange position i latitud och longitud eller bäring och avstånd från ett känt objekt.

Exempelvis: Mitt läge Nord 59 17, 8 Ost 19 22,6 eller

Mitt läge är 1,2 distansminuter nordväst Visby.

- använd klockmetoden som innebär att man relaterar sitt läge utifrån helikopterns flygriktning där klockan tolv är rakt fram, klockan tre tvärs ut åt höger, klockan sex rakt bakåt och klockan nio tvärs ut åt vänster.

Exempelvis: Mitt läge är klockan två från dig, Jag är den norra båten utan hissade segel.

När förberedelserna ombord är klara meddelar du; ”*jag är klar för vinschning*” alternativt ger du *klartecken*.

Säkerhetsregler vid vinschning

Det finns en del viktiga säkerhetsregler att följa när man ska ta emot en styrlina eller vajer från helikoptrar;

- Vidrör helst inte styrlinan eller jordningsvajern innan den landat på däck eller i vattnet,
- Håll styrlinan sträckt men var beredd att släppa efter vid behov och låta den löpa fritt,
- Gör aldrig fast styrlinan ombord, hantera den så att den alltid kan löpa ut fritt utan att fastna.

World Sailing
National Member

Approved Training
Offshore Safety

SeaSafety

Stefan Nilsson Sjösäkerhet AB
www.seasafety.se

Segelbåtens manövrering vid vinschning

Det är bra om segelbåten kan göra en fart på ca 3 – 5 knop genom vattnet, mot eller snett mot vinden. Vinschning genomförs normalt från båtens akter eller sittbrunn/cockpit. Segelbåten ska vara beredd att på order från helikoptern omedelbart kunna stoppa framdrivningsmaskineriet. Men självklart går det även att genomföra vinschning utan att segelbåten har en fungerande motor!

Helikopter sätter ned ytbärgare

Räddningen inleds med att helikoptern intar hovringshöjd väl ovanför masttoppen. Anningen skickas styrlina ned först av allt förutsatt att det finns någon som tar emot den, om inte så tar ytbärgaren med sig linan ned (förpackad i påse).

Helikoptern påbörjar därefter förflyttning in mot segelbåtens akter. Ytbärgaren hjälper till att styra och bibehålla sin höjd över vattenytan med handtecken. När ytbärgaren kommer in över aktern anpassas ytbärgarens höjd så att han maximalt befinner sig 3 meter över däck. Ytbärgaren släpps därefter ned på vinschplatsen och kopplar loss sig från vinschvajern. Helikoptern intar på nytt utgångsläge över fritt vatten. Nu kan besättningen direktkommunicera med ytbärgaren.

Helikopter vinschar från segelbåt

Helikoptern intar ett utgångsläge 50 - 100 m från fartyget. Helikoptern påbörjar förflyttning mot ytbärgaren ombord. När helikoptern är över ytbärgaren sänks styrlinan ned till ytbärgaren. Man eftersträvar att styrlinan ska landa på däck innan ytbärgaren tar i den.

Helikoptern flyttar tillbaka över fritt vatten och kopplar styrlinans ände till vinschkroken och fortsätter mata ut vajer tills vinschkroken når ytbärgaren. Ytbärgaren kallar till sig den som ska vinschas och kopplar räddningslinget. Helikoptern förflyttas därefter igen in mot vinschplatsen.

När ytbärgaren ger handtecken för uppvinschning lyfts personen maximalt 3 meter över relingen och helikoptern förflyttar sig tillbaka ut över vattnet. Helikoptern anpassar kontinuerligt sin höjd under uppvinschningen så att den som vinschas inte hänger mer än 10 meter över vattenytan. Anledningen är att fallhöjden ska vara låg som möjligt om vajern skulle gå av.

Ytbärgaren stabiliserar lyftet med avseende på pendling genom att hålla styrlinan sträckt. Skulle vajern gå av har ytbärgaren fortfarande personen säkrad ombord, i och med att styrlinan sitter fäst i räddningsslinget.

I vissa fall kan en livflotte användas som en plattform för helikoptervinschning då helikoptern inte kan vinscha över en segelbåt. Livflotten dras då i mycket låg fart efter båten. Om det går hård sjö kan ett alternativ va att besättningen, en och en, får hoppa överbord och bli vinschade från vattnet istället. Detta för att minimera skaderisken.

Att bli vinschad

Räddningsslinget placeras under armarna och runt bälten. Slinget ska sitta högt upp på ryggen och symmetriskt så att din kropp belastas rakt. Du ska normalt säkras med solja och/eller bröstrem samt grenrem. Under uppvinschningen ska du vara helt passiv. Håll dina armar framför magen ända tills du sitter inne i helikoptern. Du ska inte ta tag i vinschvajern! När du kommer upp till den öppna dörren på helikoptern kommer besättningen att dra in dig. Du ska *inte* hjälpa till eftersom det då finns en risk att du glider ur slinget och i värsta fall faller ur helikoptern.

Vinschning i mörker

Det är svårare att bedöma avstånd i mörker, vilket innebär att precisionen i helikopterns hovring blir sämre. Under mörkerförhållanden kan ytbärgaren därför bli tvungen att välta ned den nödställda i vattnet under uppvinschningen. Anledningen till detta är att den pendling som annars skulle uppstå kan minimeras genom vattnets bromsande effekt.

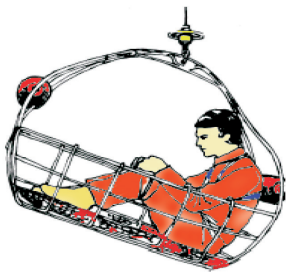

Helikoptern står ovanför vinschplatsen. Vinschoperatören håller kontroll på vad som händer och meddelar det till alla andra i helikoptern på intercom systemet.

Räddningssling med grenrem.

Vinschmatta.

Vinschväska.

Utrustning i räddningshelikoptrar

De flesta räddningshelikoptrar har idag två vinschar. *Räddningsvinschen* är helikopterns ordinarie vinsch. Den lyfter maximalt 272 kg (två personer) och har ca 90 meter vajer. Vissa helikoptrar har en andra vinsch, *reservvinschen*, som används om räddningsvinschen havererat. De flesta moderna räddningshelikoptrar har två identiska vinschar med samma kapacitet och prestanda. Vinschinstallationen är försedd med någon form av utrustning för att i en nödsituation kunna kapa vinschvajern.

Vinschelen, eller *räddningssling* som är den korrekta benämningen, kopplas om en person vid vinschning. Selen lämpar sig för att snabbt hämta upp oskadade personer, men är mindre lämpligt för personer med kroppsskador. Erfarenheten visar att vid vinschning av en person som är nedkyld, framför allt efter att ha befunnit sig i vatten, bör en räddningskorg eller bår användas för att hålla personen i horisontell position. Räddningsslinget fästs i vinschvajerens krok. I vinschvajerens krok fästs även jordningsvajer.

Helikoptern är även försedd med en *vinschbår* som används för att lyfta nödställda som är medvetslösa eller skadade. Ett alternativ till räddningsslinget och båren är den sk *Räddningskorgen*. För att använda korgen stiger personen helt enkelt in och förblir sittande och håller sig fast.

Vinschmattan används främst för vinschning av barn eller nödställda som behöver lyftas på ett skonsammare sätt än med räddningssling. Vinschmattan är en förenklad klättersle som storleksmässigt kan anpassas beroende på personen som ska lyftas. Den nödställda placeras sittande i vinschmattan som sedan kopplas till vinschkroken.

Vinschväska används främst för vinschning av spädbarn, mindre djur etc. Maxlasten är 45 kg.

Styrlinan är ett rep som används för att stabilisera vinschobjekt under vinschning. Styrlinan består av ett 50 eller 70 meter långt statiskt kevlarrep med brottlänk och karbinhake i den övre ändan och en tyngd (klump) i den nedre. Helikoptern skickar ofta ned en styrlina till vinschplatsen. Vid vinschning av personer under goda förhållanden (mot stora fartyg, vid liten sjöhöjning och god sikt), genomförs det normalt utan styrlina.

Ombord i helikoptrarna finns det normalt också en omfattande *sjukvårdsutrustning*.

Styrlinering av teflon. Styrlina med klump.

Bemanning av räddningshelikoptrar

Under räddningsuppdrag har helikopterns besättning olika ansvarsområden och uppgifter. Bemanningen av en helikopter skiljer sig mellan olika helikoptertyper, men är principiellt lika. Det kan därför vara intressant att titta på hur besättningen är organiserad.

Befälhavaren (pilot) sitter normalt i helikopterns högra framstol och är vanligen den som manövrerar under vinschning. Som helikopterns besättningschef har han ett övergripande säkerhetsansvar för verksamheten i luften. Han fattar beslut om vinschning i samråd med vinschoperatören och ytbärgaren.

Styrman (pilot), sitter följaktligen i den främre vänstra stolen där han övervakar motorvärden och är beredd att ta över manövreringen vid behov. Han är den som sköter radiokommunikationen.

Vinschoperatören, oftast tillika helikoptertekniker, är den som sköter räddningsvinschens handhavande och kopplar vinschutrustning och personer för vinschning till och från vinschplatsen. Han dirigerar piloten så att helikoptern kan manövreras till rätt plats under vinschningen. I vissa fall kan han också flygande manövrera helikoptern vid vinschning.

Ytbärgaren är den som kopplar personer samt materiel i vinschutrustning för vinschning till helikoptern från vattnet, fartyg eller mark. Hen är därmed säkerhetsansvarig på vinschplatsen under vinschproceduren. Ytbärgaren bistår sjukvårdspersonalen vid omhändertagande av nödställda på skadeplats och i helikoptern efter avslutat vinschuppdrag.

Sjukvårdspersonal utgörs oftast av ytbärgaren men ibland kan även läkare och/eller sjuksköterska medfölja. De ansvarar för omhändertagande av nödställda inne i helikoptern och på skadeplats.

Utöver besättningen, finns det sittplats för ytterligare ett antal personer. Vid extrema fall under räddningsuppdrag används fri golvyta med golvbälten.

